

Předmět: **Dějiny oděvní kultury**
Akademický rok: 2002 / 2003

Vývoj kostýmu od druhé poloviny 19. století

Jméno: **Jana Vysloužilová**
Datum: 14.3.2003

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI UNIVERZITNÍ KNIHOVNA	
Přír. č.	2130749
Signat.	B 15062
Kč	

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146181008

Kostým, kalhotový či suknový vlastní téměř každá žena ve svém šatníku. Pro některé je to dokonce jakýsi „pracovní oděv“. Z Abecedy textilu se dovídáme, že kostým je dámské svrchní oblečení, které se skládá ze dvou samostatných částí, pokrývajících horní a dolní část těla. Nejčastěji zhotovené ze stejné tkaniny nebo pleteniny. Svým tvarovým řešením s použitím rozmanitého materiálu může sloužit pro nejrůznější příležitosti.

Teprve na zlomu století (1890 až 1918) se lidé jako by konečně naučili využívat výhod civilizace (vynálezu fotografie, filmu, prudkého rozvoje techniky atd.) začínají přesouvat svůj život ze zázemí domova na veřejnost. Ideálem ženské siluety byla proslulá esovitá linie vylepšená korzetem, která platila za ideál ženské krásy, tento ideál nelze náhle opustit. Ale už se začínají ozývat emancipační hlasy po reformě oděvu, ženy začaly více sportovat, širokou popularitu si získal tenis a cyklistika. Není se čemu divit, když byly ženy po mnoho desítek let uvězněny v nepohodlných korzetech a dlouhých sukních vyztužených spodničkami, ve kterých nešel udělat prudší pohyb.

První kostým (polovina 19. století) byl jezdecký. Jezdecký kostým byl kombinací dámských a pánských prvků. Pod kabátem nosily dámy pánskou bílou vestu a kravatu, kabátek byl doplněn dlouhou širokou sukní. S nastupujícím 20. stoletím ve znamení secese nastala ta pravá doba pro ocenění kostýmu. Kostým pomáhá překlenout neřešitelný rozpor mezi módou a hygienou. Má dlouhou zvonovou sukni, blůzu a kabátek v řadě obměn; je oděvem společenským, sportovním i večerním. Ale stále nedochází k úpravě pro vznik praktického a funkčního oděvu emancipované ženy, totiž ke zkrácení sukně.

První světová válka uspořádala emancipaci, o kterou ženy předtím marně usilovaly. Válečná léta přispěla k rychlejšímu postupu zjednodušení ženského oděvu a jeho větší praktičnosti. V těžkých válečných letech musely ženy v mnoha směrech nahradit muže, a tak konečně dochází k revoluci v postavení ženy ve společnosti. Více nežli na reprezentaci se začalo dbát na praktičnost, hygieničnost a pohodlí. Opět tedy vítězí kostým. S kostýmem se už nesetkáváme pouze na městském korze, ale i ve vojenských lazaretech. Kde ošetřovatelky nosily teplý a praktický kostým, měl polopřiléhavý kabátek a kratší propínací sukni, která se dala podle potřeby odložit, protože pod ní byly kalhoty ke kolenům.

Po šedi války se všichni chtěli bavit. Pro ženy se otevřelo množství nových možností. Poté co ve válce zastoupily mnohé pozice svých mužů, nemohl už od nich nikdo očekávat, že se zase spokojí s nižším postavením. Stejně tak se nemínily vrátit k nepraktickému a složitému odívání. Proto i v šatníku moderní ženy kostým zůstal, třebaže trochu pozměněný. Nejvýraznější změnou prošla sukni. V roce 1925 již jen ztěžila zakrývala kolena, prý to byl tehdy odvážnější čin nežli později první minisukni. Kostým dvacátých let 20. století se vyznačuje jednoduchou linií se sníženým pasem a se sukní ke kolenům.

Moderní podobě ženy i jejímu novému společenskému postavení dala jasný, viditelný ráz Gabrielle Chanel. Chanel nebyla tou, která osvobodila ženské tělo z klece kosticového korzetu, to před ní udělali jiní. Chanel si předsevzala více, jejím cílem bylo sejmout ženám korzet z hlavy. Slavný Chanel – kostým se osvědčil jako nesmrtelný, přežívá všechny módy a všechny délky sukní. Jeho tajemství spočívá za prvé ve skvělém, lehkém tvídovém materiálu, v němž se cítíte dobře, a za druhé v perfektním zpracování.

V Československu vládla ve dvacátých a třicátých letech královna kostýmu Hana Podolská. Považovala ho za naprosto základní kus ženského šatníku a nikdy na něj nedala dopustit.

Ve třicátých letech 20. století se kostým hodí i do zaměstnání. Výrazným znakem nové módy je tvar sukně. Je prodloužená, přes boky úzká, pod boky se rozšiřuje. Oblíbený je i smokingový typ kostýmu s dlouhými klopami, zapínaný na jeden knoflík. Zimní kostýmy jsou bohatě zdobeny nízkou kožešinou.

V Anglii vedl příděl od roku 1941 k trapně přísným předpisům např. spotřeba látky na kus oděvu, maximální délka a šířka sukně. Současná žena měla být pilná, statečná, spořivá, schopná a nápaditá. Protože americká vláda vyhlásila jako národní úkol snížení výroby látek

o 15 %, bylo oznámeno „zmrazení“ módy. Pokud se nezmění styl, může se obnosit stávající ošacení. A skutečně v módě nedošlo v letech 1941 – 1945 k žádné zásadní změně. Hranaté kostýmy se staly ještě trochu vojenštější, sukně se zkrátily a zúžily.

50. léta 20. století byla už zralá na nějaký dramatický zvrat v módě. Po těsném chudém válečném období snily ženy o měkkých liniích a marnotratném bohatství látek, přestože rozum byl proti. Právě proto se New Look prosadil. Dior během 11 let svého regentství uvedl 22 různých linií, zkracoval a prodlužoval sukně, ale pouze mezi kotníky a kolena. New Look a z něj vyvinuté linie se vyznačovaly měkkými, pokleslými rameny, zaoblými boky a extrémně úzkým pasem. Pro denní nošení se doporučoval projmutý kostým s úzkou sukní nebo naopak širokou sukni se spodničkou. Pro 50. léta byla typická exploze barev, která nastala jako reakce na smutná válečná léta.

„Roztančená 60 léta“ byla nejdůležitějším desetiletím 20. století. Důkazem toho je skutečnost, že do dneška o této epoše neexistuje jednotné mínění. Jedni ji pokládají za zlaté období nových svobod, jiní v nich naopak vidí temné desetiletí, které přineslo zhroucení morálky, autority a disciplíny. Hlavním znakem 60. let je beze sporu minisukně, první minisukni představila ve svém londýnském butiky Mary Qaunt. Na světovou módu měl také velký vliv Oleg Cassini, který oblékal první dámu USA Jacqueline Kennedyovou, která se na tři roky, až do zavraždění prezidenta Kennedyho, stala nejlépe oblékanou ženou světa. Výrazně do módy 60. let zasáhl i geniální Yves Saint Laurent, když v roce 1966 navrhl první dámský smoking a o pár let později spatřuje světlo jeho světa safari kostým.

Tak jak si pamatujeme 60. léta jako léta revolty mladých, působí 70. léta dost jednotně a zdá se, že nemají žádný profil. Byla ale všechno jiné, jen ne klidná. Ženy se naučily využívat šaty ke svému pracovnímu úspěchu. Ale jen co dosáhly vyšších míst, platil pro ně přísný zákoník odívání. Pokud chtěly uspět spolu s muži v jejich prostředí, musely odložit kalhoty a znovu obléci sukni. Úspěšná žena nosila kostým se sukní, místo pánské košile hedvábnou blůzu, punčochy tělové barva, boty s nízkým podpatkem a diskrétní zlaté šperky.

V 80. letech 20. století bylo moderní vydělávat peníze, být dobře oblečen a nezajímat se o politiku. Ženy nosí silně vypasovaný kostým v manažerském stylu s nadměrně velikými vycpávkami a krátkou úzkou sukni. Vedle jednotného manažerského kostýmu se standartním pracovním oblekem pro ženy ve vedoucím postavení stává kalhotový kostým.

90. léta 20. století jsou ve znamení počítačové techniky, celkově se zrychluje životní tempo. Lidé si zvykají na zprávy o ekologických katastrofách a politických skandálech, násilí na ulicích, AIDS atd.. Šatník ženy se skládá z klasicky střižených blejzarů, kalhotových kostýmů, úzkých sukní a roláků.

V 90. letech se život záhy neobyčejně zrychluje díky nesčetným kabelovým programům, mobilním telefonům, e-mailům, počítači, propojení pracovišť. Na konci 20. století prožíváme s módou něco mimořádného, co její historie dosud neznala. V odívání lidí se uplatňují nejrůznější prostředky odpovídající našim životním rytům a postojům. V byznysu s módou – po automobilovém průmyslu největším na světě chtějí ženy stále špičkové modely, které odpovídají nárokům ženy nového tisíciletí a věřím, že kostýmy tu mají stále své místo.

Literatura:

Abeceda textilu a odívání

Burda 2001

Elle 1998

Estetika odívání

Česká móda 1918 – 1939

Století módy